

ΔΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

(ΕΞ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ)

Ἀναχώρησις. — Βαϊμάρη. Γάροι Γκαίτε καὶ Σχίλλερ. — Ἀϊζενάχ. — Δωμάτιον Λουθέρου. — Φραγκφούρτη. — Ὁ κήπος τῶν Φοινίκων. — Βισβάν. Τὰ λουτρά. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία. Γερμανικὴ οἰκογένεια. — Παρὰ τὸν Ρήνον. — Ριδεσχαίμ καὶ Ἑθνικὸν Μνημεῖον. Συγκινητικὴ γνωριμία. — Ἐπὶ τοῦ Ρήνου. Ὁ Βράχος Δορελάι. — Ἡ Νύμφη Λορε — Ἀόδεντς. — Κολωνία. — Ἀποχαιρετισμός.

Μόνοι οἱ ἐπὶ χρόνον τινα διαδιδάσκοντες ἐν τῇ γῇ τῶν πάγων καὶ τῆς οὐρανίας γνωρίζουσι καλῶς τὸ λυπηρὸν αἶσθημα, τὸ ὁποῖον μὲ κατεκυρίευν ὅταν ἀνεχώρουν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν. Ὁ Γερμανικὸς βίος εἶνε ὁ μᾶλλον εὐχαρὶς, ὁ μᾶλλον ἐλκυστικὸς ἐξ ὅλης τῆς Εὐρώπης. Οὔτε νὰ ὀνειρευθῶμεν δὲ κἀν αὐτὸν δυνάμεθα ἐδῶ, οἱ ἐν Ἀθήναις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φυτοζωοῦντες. Ὁ ἐκεῖ συνήθως μολυβδόχρους οὐρανός, ὁ σκοτεινὸς ὀρίζων, ἡ ἀφθονος χιών καὶ τὸ δριμύτατον ψῦχος οὐδεμίαν κακὴν αἰσθησιν προξενοῦσιν εἰς τὸ σῶμα ἢ τὸ πνεῦμα. Αὐτὰ τοῦναντίον δημιουργοῦσι καὶ συντηροῦσι τὴν ζωηρὰν κίνησιν, τὴν διαρκὴ εὐθυμίαν, τοὺς χοροὺς καὶ τὰς παγοδρομίας καὶ τὰς ἐλκνηροδρομίας, τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας διασκεδάσεις, αἵτινες καθιστῶσι μακαρίας καὶ ἀλησμόνητους τὰς ἐν Γερμανίᾳ ἡμέρας. Καὶ ἀναχωρεῖ τις ἐκεῖθεν μὲ τὰς αὐτὰς συγκινησεις καὶ τὴν αὐτὴν ψυχικὴν πίεσιν, οἷαν πάσχει ὁ χωριζόμενος ἀπὸ προσώπου προσφίλου. Διότι ἡ φιλόξενος ἐκείνη χώρα ἐγκολλοῦται τρυφερῶς τὸν μεμακρυσμένον ἀπὸ τῆς οἰκείας πατρίδος καὶ ἐστίας καὶ ὁπνεύει καὶ περιποιεῖται αὐτὸν ὡς θετὸν τέκνον τῆς.

Αἱ γλυκύταται δὲ τῶν ἐντυπώσεων, ἃς ἀπερχόμενος συναπεκόμιζον, ἐμελλόν ἦδη μετὰ μίαν τοῦ χρόνου στιγμὴν νὰ γίνωσι γλυκύπικροι ἀναμνήσεις!

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Ἀϊζενάχ (Eisenach) συνεταξίδευσσα μετ' ἀρίστου συντρόφου. Εἴχομεν ἐκδράμει ἀνὰ τὴν δασώδη Θουριγγίαν. Ἐν Βαϊμάρῃ (Weimar), τῇ παλαιᾷ φωλεᾷ τῆς ποιήσεως, νύτχυσαμεν ν' ἀποκαλυφθῶμεν πρὸ τῶν τάφων τῶν ἀθανάτων ποιητῶν Γκαίτε καὶ Σχίλλερ. Οἱ βασιλεῖς οὗτοι τοῦ πνεύματος κεῖνται ἐξαιρετικῶς καὶ προνομιακῶς ἐν τοῖς πρώτοις μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος τοιούτων. Ὅλοι δὲ ὁμοῦ ἀναπαύονται ἐν τῷ ἡγεμονικῷ κοιμητηρίῳ. Ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν δὲν παρελπίμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν, νὰ ἀφθῶμεν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν τραπεζῶν, ἐφ' ὧν εἰργάσθησαν οἱ πνευματικοὶ κολοδοί. Ἀξιοθαύμαστοι εἶνε αἱ συλλογαὶ (ὀρυκτολογικαὶ καὶ νομισματικαὶ) τοῦ πλουσίου Γκαίτε. Συγκινεῖ ἀφ' ἑτέρου ἡ πτωχεία τοῦ οἰκίσκου τοῦ Σχίλλερ, ὃν, ἐκ πείσματος διὰ τὸν νοητικὸν του πλοῦτον, οὐδόλως προσήγγισαν ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἀργυρὸς. Περιεργείας τέλος ἀξία εἶνε καὶ τὰ βαρύτιμα δῶρα τὰ διάφορα καλλιτεχνήματα καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐξ ἡλέκτρου χρυσοποικίλων καπνοσφύγγων τοῦ περικλεσῆς κλειδοκυμβαλιστοῦ καὶ μουσουργοῦ Λίττ, ὅστις κατὰ τὰ τελευτάτα ἐτη τῆς ζωῆς του

διέμεινεν ἐν Βαϊμάρῃ, ὅπου καὶ ἐτελεύτησε. — Τὴν πρωΐαν δὲ τῆς ἐπαύριον εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς περιφήμου Βαρμπουργ. Κοσμοῦσα τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοτέρου λόφου, δεσπόζει τοῦ χαριτωμένου Ἀϊζενάχ, ἐκτεινομένου παρὰ τοὺς πόδας καταψύτου λοφοσειρᾶς. Ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου ἡ θέα τοῦ πρασίνου τάπητος τῶν πέριξ ἀπεράντων δρυμῶν ἐνθουσιᾷ τὴν ψυχὴν. Ἐκεῖ ἐπάνω, ἐν τῷ ἁρίστῳ διατηρουμένῳ τοῦτ' ὡς μεσαιωνικῷ μνημείῳ, σῴζεται ἀνεπαφὸν καὶ τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ ἐπὶ ἐν περιπυρρῷ ἐγκεκλεισμένος ὁ μέγας ἀναμορφωτὴς Λούθηρος μετέφρασεν εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν τὴν Ἱερὰν Βίβλον.

Ἀποχαιρετίζας μετ' ὀλίγον ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τὸν συμπεριγητὴν φίλον μου συνεσπειρώθην εἰς τι βαγόνιον τοῦ συρροῦ, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ με μεταφέρει εἰς Φραγκφούρτην. Ἦμιν πολὺ μᾶλλον συννεφῆς τοῦ οὐρανοῦ, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπεδείχθη ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀθάλότητι. Ἐπιπτεν ἀδιακόπως ἡ ψιλὴ καὶ μονότονος ἐκείνη βροχή, ἥτις καταμαστιγώνει ἀνελκῶς τὰ νεῦρα. Ἡ οὐρανὸς περιέσφινγε πνιγρῶς τὰ περὶ ἐμὲ ἀντικείμενα. Οὐδὲν μὲ ἀπέσπα ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον μου προσηλώσεως καὶ τὸ παρελθὸν μου ὡς σπουδαστοῦ ἐν Γερμανίᾳ, παρήλαυνεν ἡδὴ πρὸ ἐμοῦ ὁλόκληρον ἐν σφῳδρῷ καλπασμῷ — ἐν ᾧ ὁ σιδηροδρόμος ὡς δαίμων συρίζων καὶ τρέχων ἀστραπηδὸν μὲ ἀπεμάκρυνεν ὁλοὺν καταπληκτικῶς. Καὶ κἄπου κἄπου μόνον μὲ ἐξήγειρεν ἡ βαρεῖα φωνὴ τοῦ ὑπαλλήλου, ὅστις κρούων βροντωδῶς τὸν κώδωνα ἡγγελλε πόσα λεπτὰ θὰ σταθῇ ὁ συρμὸς καὶ εἰς ποῖα ἀκόμη μέρη θὰ διευθυνθῇ.

Διήλθομεν οὕτω πρὸ τῆς Φούλδας καὶ ἄλλων μικροτέρων κωμῶν καὶ χωρίων, τὴν δὲ δωδεκάτην καὶ ἡμίσειαν μ. μ. ἐφθάσαμεν εἰς Φραγκφούρτην παρὰ τὸν ποταμὸν Μάιν. Ἡ περικαλλὴς καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἐξαπλοῦται ἐπὶ λίαν εὐφόρου πεδιάδος, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ πλωτοῦ ποταμοῦ. Ἐχει τὸν λαμπρότερον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς σήμερον, μεγαλοπρεπὲς θέατρον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἤκουσα πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν μου τοὺς Κώδωνας τῆς Κερατοπούλεως, καὶ ἕνα ἐκ τῶν πλουσιωτάτων ζωολογικῶν κήπων. Ἀλλὰ μοναδικὸς καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην εἶνε ὁ Κήπος τῶν Φοινίκων (der Palmengarten), ὅπου ὑπὸ εὐρύτατα θερμοκήπια διατηροῦνται ὑπερύψηλοι, ὑπερήφανοι γηραιοὶ φοίνικες. Ἀκούων τις τὰς ἐν αὐτῷ διδομένας λαμπρὰς μουσικὰς συναυλίας νομίζει, ὅτι εὐ-

ρίσκεται εἰς μυθολογικὸν τι περιδόλιον τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκεῖ συναθροίζεται μετὰ μεσημβρίας καὶ ὁ ἐκλεκτότερος κόσμος, ὅστις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπιθυμεῖ νὰ γαλλίξῃ — καὶ γαλλίξει τῶντι εἰς ὅλα.

Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Φραγκφούρτης καὶ ἤμην ἐν Βισβάν (Wiesbaden), τῇ περιβαλλομένῃ ὑπὸ δαψιλοῦς καὶ μαγευτικῆς ψευτείας. Ἐδρεχεν ὅμως δυστυχῶς ραγδαίως καὶ ἀδιακόπως κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀπολαύσω ὅλων τῶν ἀξιοθεάτων τῆς πόλεως. Μεθ' ὅλον ἐν τούτοις τὸν κατακλυσθὲν ἐπεσκέφθην καὶ περιεργάσθην αὐθημερὸν τὰ ἐκεῖ ὀνομαστὰ λουτρά, τὴν ὥραιαν αἰθουσαν αὐτῶν καὶ τὸν ὀπισθεν ἐκτεταμένον διάδρομον, ὑπὸ τὴν στέγην, τοῦ ὁποίου περιπατοῦσιν οἱ ἐν αὐτοῖς θεραπευόμενοι ἢ πίνουσι μετὰ τὸ λουτρὸν ἀναψυκτικὰ ποτὰ, ἔχοντες πρὸ αὐτῶν τὸ θελκτικώτατον θέαμα λίμνης μαρμαριούσης καὶ ἐξαισίου παραδείσου. Κομψότατα εἶνε καὶ τὰ δύο μακρὰ μεταστύλια (colonnades), ὑπὸ τὰς εὐρυχώρους στοὰς τῶν ὁποίων ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν διάφορα τῶν λουτρῶν ἐνθυμήματα καὶ κομψοτεχνήματα. Οἱ πωληταὶ αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ κυρίαι οὐκ ὀλίγαι, εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον ὁμιλητικοὶ καὶ ἔχουσι τὴν γλῶσσαν διεθνή ὡς ἐκ τῆς συναναστροφῆς αὐτῶν μετὰ παντοίων ξένων. Μόλις δὲ τινες αὐτῶν ἀντελήφθησαν ὅτι εἶμαι ξένος, μὲ περιεκύκλωσαν προθυμοποιηθέντες νὰ μοὶ ἀνακινώσωσιν ἐκ τῶν πρώτων, ὅτι καὶ ὁ βασιλεὺς ἡμῶν πολλάκις ἐτίμησε τὰς στοὰς τῶν ἐνεθυμοῦντο μάλιστα πολὺ καλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μακαρίτου ὑπασιπτοῦ Χατζηπέτρου. Κατορθώσας ἐπὶ τέλους νὰ ἀπαλλαγῶ αὐτῶν, διὰ τῆς ἀγορᾶς μικρῶν τιμῶν πραγμάτων, εἰσῆλθον εἰς τὴν προστυχοῦσαν ἄμαξαν καὶ δι' αὐτῆς ἀνῆλθον εἰς τὸν ὑπεράνω τῆς πόλεως ὑψούμενον καταπράσινον λόφον, ἐφ' οὗ ἡ περίκομψος Ρωσικὴ Ἐκκλησία (Griechische Kapelle). Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐκείνης ἡ πέριξ θέα κατατρέπει τὸν ὀφθαλμόν. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην εὗρον τὴν ἐκκλησίαν ἀνοικτὴν καὶ λειτουργοῦσαν. Καὶ μεγάλῃ ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ μου καὶ ἡ εὐχαριστήσις, ὅταν ἴναψα ἐν μεγαλόσχημον κηρίον, τὸ ὁποῖον μοὶ προσέφερεν ὁ νεώκορος. Τότε ἐνεθυμήθην, ὅτι ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπανηγυρίζετο ἡ καθ' ἡμᾶς ἐορτὴ τοῦ Σωτῆρος (6 Αὐγούστου).

Μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῆς λειτουργίας κατελθὼν διὰ τῆς ἐτέρας τοῦ λόφου πλευρᾶς εὐρέθην μετ' ὀλίγα λεπτὰ ὑπὸ παράπηγμά τι, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπάρ-

χει δεξαμενὴ μεταλλικῶν νερῶν. Εἰς τὰ γύρω αὐτῆς καθίσματα συνωθοῦνται ἀναπαύμενοι οἱ διάφοροι ἀσθενεῖς. Ἐκεῖ βλέπει τις χωλαίνοντας ρευματικούς, κιντρίνους σπληνικούς, ὅψεις κατηρεπώμενας ἐκ τῶν ποικίλων παθημάτων, προβεβηκότας καὶ μὴ ἀναμῖξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρυφερὰν νεότητα, ἣν ἐπληξε προώρως ἡ νόσος ὥς τὸ ἀνυψῆσαι καυστικὴ ἀνέμου πνοή. Ὅλη ἐκεῖνη ἡ πονοῦσα ἀνθρωπότης, προσερχομένη περιδεῶς, μετὰ κρυφίων πόθων καὶ ἐλπίδων θεραπείας, ὅπως πῆρ ἐκ τοῦ ἀπὸ τῆς δεξαμενῆς ἀντλούμενου καὶ προσφερομένου εἰς πόσιν ὕδατος, διαθέτει τὸν ὑγιῶς ἔχοντα ἀρκετὰ δυσαρέστως. Ἀρχίζει οὕτως μετ' ὀλίγον νὰ ἐξετάζη ἑαυτὸν ἀκουσίως μὴ τυχόν ἔχῃ καὶ αὐτὸς βλάβην τινὰ σωματικὴν, ὑποῦλως ἕως τότε ὑποδόσκουσαν. Ἀποφεύγων λοιπὸν τὸ δυσάρεστον τοῦτο ἀποτέλεσμα ἔλαβον τὴν εἰς τὰς ὁδοὺς ἄγουσαν, ἀφεθείς ὅλως εἰς τὸ εὐάρεστον συναίσθημα, τὸ ὁποῖον ἐμποιεῖ ἀγνωστος πόλις, ὅταν διατρέχῃ τις αὐτὴν ἀνευ ὁδηγοῦ.

Φθὰς οὕτω τυχαίως εἰς τινὰ πλατεῖαν ἀνεπὸλνσα εἰς τὴν μνήμην μου, ὅτι ἐκεῖ που κατ'ῶκει οἰκογένεια γέροντος συνταγματάρχου τοῦ Πρωσσικοῦ Πεζικοῦ. Εἶχον γνωρίσει ταύτην ἐν ἄλλῃ πόλει πρὸ τινος χρόνου καὶ εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ, ὅταν θὰ διηρχόμην διὰ Βισδὰδεν. Ὁ Γερμανὸς κατ' ἐξοχὴν μαγεύεται ὅταν δέχεται ἐπισκέψεις ξένων. Οἱ ξένοι εἶνε λατρευτοὶ εἰς τὸν οἶκόν του. Παρέχει αὐτοῖς ἀφειδῶς τὴν φιλοξενίαν του. Ὁλόκληρος τῶρα ἡ οἰκογένεια συνήχθη περὶ ἐμὲ μετὰ εἰλικρινοῦς ἐκδηλώσεως χαρᾶς. Ἡ δὲ μοναχοκόρη τῶν δεσποινίδων Λευκὴ (*Bianca*) μὲ ἀνάστημα καὶ παράστημα στρατιωτικόν, ὀλόξανθον τὴν μακρὰν κόμην, ὀξύτατα δὲ πάντοτε διὰ χρυσῶν διοπτρῶν ὥς διπλωμάτης προσδιδέπουσα ἀνέκρουσεν ὅλως ἀπροσδοκῆτως τὸν ἐθνικὸν μας ὕμνον, καὶ μάλιστα μετὰ δεξιότητος, καθὸ ἀρίστη κλειδοκυμβαλίστρια. Ἐτρεφεν ἰδιόζοντα ἔρωτα πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς ὕμνους, ὧν εἶχε καταρτίσει πληρεστάτην συλλογὴν. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ εἰσαγωγικὴ αὕτη, οὕτως εἰπεῖν, φιλοφροσύνη οὐκ ὀλίγον μὲ ἐκολάκευσε. Μετ' οὐ πολὺ ἅπανα ἡ εὐγενὴς οἰκογένεια μὲ συνῶδευε μέχρι τῆς ἐξωθύρας, ἡ δὲ κλίμαξ ἀντήχει ἐκ τῶν εὐχῶν περὶ εὐτυχοῦς ταξιδίου καὶ καλῆς ἐνταμώσεως: *Glückliche Reise, auf ein baldiges Wiedersehen!*

Τὴν ἐπομένην ἑταξείδευον ἀνυπομῶνως πρὸς τὸν Ρῆνον. Πρῶτον σταθμὸν παραρρῆνειον εἶχον ἐκλέξει τὸ Ριδεσχάϊμ (*Rüdesheim*), τὸ ἀκουστὸν διὰ τοὺς οἶνους του. Τὸ ἀπὸ Βισδὰδεν μέχρι τῆς πόλεως ταύτης διάστημα διήνυσεν ὁ σιδηροδρόμος ἐν μιᾷ περιπνύῳ ὥρᾳ. Καὶ ἀριστέρᾳ μὲν εἶχον τὸν Ρῆνον καὶ τὰς ἀντικρὺ παραδείσιους ὄχθας, δεξιᾷ δὲ καὶ πέριξ τοῦ σιδηροδρόμου, ἀμπελοφυτεῖαν ζωντανήν, λαχταριστήν. Ἀγαλλίασιν δὲ ἄρρητον ἠσθανόμην, διότι εἶχον ἤδη ἐνώπιόν μου τὸν αἰωνίως θαλερὸν Γερο-

Ρῆνον. Διὰ τοῦτον πάλλουσι τῶν γερμανῶν αἱ πατριωτικαὶ καρδίαι. Ἐπὶ τῶν κυμάτων αὐτοῦ κυλῖεται ἡ εὐτερπὴς μυθολογία τῶν καὶ παρὰ τὰς γονίμους ὀχθὰς του θάλλει ἡ καλλιδοτὺς ἀμπελος. Ὁ οὐρανὸς ἐκεῖ διαγελάει καὶ θεῖα ἀρμονία ἐπὶ τῆς φύσεως βασιλεῖται. Εἶνε τὸ μόνον φυσικὸν τῆς χώρας ἐγκαλλώπισμα, ἡ κιθωτὸς τῶν Γερμανῶν, ἡ περικλείουσα τοὺς πολυτιμότερους θησαυροὺς αὐτῶν!

Μόλις ἀφικόμεν εἰς Ριδεσχάϊμ καὶ ἔτρεξα ἀμέσως εἰς τὸν ὁδοντωτὸν σιδηρὸν δρομὸν, ὅπως ἀνέλθω εἰς τὸν λόφον, ἐφ' οὗ ἐπικάθηται πολυτίμητον στέμμα, τὸ μεγαλείτερον μνημεῖον τῆς Γερμανίας, τὸ Ἐθνικὸν Μνημεῖον (*National Denkmal*). Ἀπὸ τοῦ ἐξέχοντος ἐκείνου σημείου ἐφορᾷ τοῦτο ἐπὶ σύμπασαν τὴν Αὐτοκρατορίαν. Ἀγρυπνεῖ ἐπὶ τῶν κεκτημένων ἀγαθῶν καὶ πατρικῶς περιφρουρεῖ ταῦτα. Ἐκεῖ ἐπάνω ἡ δόξα ἔχει τανύσει τὰς πτέρυγας αὐτῆς καὶ εἰς τὴν προστασίαν αὐτῶν ἐνεπιστεῦθη πᾶν ὃ, τι ἔχει ἡ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ὅλων γῆ. Ὑπὸ τὴν σκέπην δὲ αὐτῆς ἐπιτελεῖ ἡδὴ τὰς ἐκπληκτικὰς προόδους καὶ τελειοποιεῖται ἀπαύστως ἡ τῶν Τευτόνων χώρα.

Τοῦ ἀξιοθαυμάστου τούτου ἔργου τὸ σχέδιον ἔδωκεν ὁ ἐκ Δρέσδης μέγας Σχιδλιγ. Ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ περὶ τὸ ἑν ἑκατομμύριον καὶ διακόσιαι χιλιάδες μάρκα. Συντελέσθη δὲ καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ἐθνικὴν λατρείαν τῷ ἔτει 1883, ἐπὶ παροῦσία τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου τοῦ Α' καὶ τῶν λοιπῶν βασιλέων καὶ πριγκίπων καὶ μεγάλων γερμανῶν ἀνδρῶν, ἐν μέσῳ ἀπειροῦ πλήθους καὶ διὰ πρωτοφανοῦς τελετῆς. Παρὰ τὴν βᾶσιν τοῦ Μνημείου ἐν συμπλέγματι προβαίνονται ὁ Γερο-Ρῆνος παρὰ τὴν Μοξέλλαν. Ἀνωθι τούτων καὶ εἰς τὰς δύο ἐκατέρωθεν πλευρὰς ὀρθοῦνται ὁ Πόλεμος καὶ ἡ Εἰρήνη εἰς ὕψος ἑξήκων μέτρων. Μεταξὺ δ' αὐτῶν ὅλη ἡ ἡρωικὴ δρᾶς τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐδόξαν καὶ ἀνέστησαν τὴν Γερμανίαν, ζωηρῶς προεξέχει. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῷ μέσῳ, ἀνανεύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξ εὐχαριστίας πρὸς τὸν οὐρανόν, περιστοιχεῖται ὑπὸ τῶν δρασάντων κατὰ τὸν δαψνοστεφῆ πόλεμον. Κάτωθι δ' αὐτῶν, ἀνερχομένων εἰς διακοσίους, κεχάρακται ὀλόκληρον τὸ περίφημον ἐθνικὸν ποίημα «Φυλακὴ παρὰ τὸν Ρῆνον (*Wacht am Rhein*)». Εἰς ὅλας ἐπίσης τὰς πλευρὰς τοῦ μνημείου παρίστανται σκηναὶ ἐκ τοῦ πολέμου, συγκινητικὸι ἀποχωρισμοὶ καὶ ἄλλα οἰκογενειακὰ ἐπεισόδια. Ὡς κορωνὴ δὲ ὑψοῦται ὑπεράνω ὅλων γιγαντιαία ἡρώϊς, ἡ Γερμανία, στεφθεμένη ὑπὸ τῆς νίκης καὶ τὴν μὲν δεξιὰν χεῖρα ἀνατείνουσα μὲ τὸ νεόκτιστον αὐτοκρατορικὸν στέμμα, τὴν δὲ ἀριστερὰν οἰοῖται ἐπαναπαύουσα ἐπὶ τοῦ πολυτίμου ξίφους. Ἡ Γερμανία ἔχει τὸ τεράστιον ὕψος τῶν δέκα μέτρων, τὸ δ' ὅλον μνημεῖον τῶν τριάκοντε τεσσάρων. Καὶ ἔχει ἀνεγερθῆ ἐπὶ θέσεως ἀπαραμύλλου.

Περὶ δυσμᾶς ἡλίου ἐπανῆλθον πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ ὁδοντωτοῦ σιδηροδρόμου εἰς Ριδεσχάϊμ. Μετὰ μικρὸν δὲ περιπατοῦν διὰ μέσου τῶν σκολιῶν ὁδῶν τοῦ πολυχίνου, διηυθύνθην εἰς τι παρόχθιον ξενοδοχεῖον, ὅπως ἱκανοποιήσω καὶ τὸν ἐκ τόσης κινήσεως ἀφηνιάσαντα στομάχον. Κατεγινόμην λοιπὸν ἡδὴ μετὰ πολλῆς ὀρέξεως εἰς τὸ θεάρεστον ἔργον τῆς συντηρήσεως, ἐδοκίμαζον μάλιστα τὸν περικλυτὸν ἐντόπιον οἶνον, «τὸν ἀκριδὸν καὶ καλόν», ὅτε γέρων τις ὑπερεβδομηκοντούτης, παρ' ᾧ καὶ ἡ συνομήλικος κυρία του, ἀντικρὺ μου πλυσθὶον τῆς αὐτῆς τραπέζης καθήμενος, μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον. Ἡ γλῶσσά του ῥηχισεν ἀμέσως νὰ ρέῃ ὀρμητικώτερον τοῦ Ρῆνου. Κατενθουσιασμένος ἐκ τοῦ ταξειδίου, μοὶ ἀνέπτυσεν ἐν λεπτομερείᾳ τὰ καθ' ἑκάστα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντυπώσεις του. Ἀλλ' ἐπέπρωτο ν' ἀπολέσῃ αἰφνης ὁ σεβαστὸς γέρων ὅλην τὴν εὐθυμίαν καὶ πολυλογίαν του, νὰ μετατραπῇ τὰ μειδιάματά του εἰς δάκρυον — καὶ ὅλης αὐτῆς τῆς ἀποτόμου τῶν αἰσθημάτων του μεταβολῆς νὰ γίνω ἀκουσίως ἐγὼ ἡ αἰτία, ὥς ἐξῆς. — Ἐν τῇ ρύμῃ τῆς ὀμιλίας του μὲ ἠρώτησε φυσικὰ πόθεν εἶμαι, διότι ἐνόησεν ἐκ τῶν γλωσσικῶν δυσκολιῶν καὶ τῆς φυσιογνωμίας, ὅτι δὲν ἦμην γερμανός. Ποῦ νὰ ἐγνώριζον τότε, ὅτι ἔπρεπε νὰ ψευσθῶ ὥς πρὸς τὴν καταγωγὴν μου. Διότι μόλις ἤρθωσα τὴν ἀξίν «Ἐλλην καὶ ὅτι ἦμην μάλιστα κάτοικος τῶν Ἀθηνῶν, ἡ σκηνὴ μετεβλήθη ἀμέσως εἰς ἄκρως συγκινητικὴν. Ἀνετινάχθη ἅμα τῷ ἀκούσματι ὁ πελωρίου ἀναστήματος, ἀλλὰ κεκυρωμένος ἦδη γέρων, καὶ δάκρυα ᾄθονα ἀνέβλυσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. «ὦ! νὰ ἐγνώριζετε, κύριε, ποίαν πληγὴν μοῦ ἀναξέετε... Δι' ἐμὲ Ρῶμην καὶ Ἀθῆνας εἶνε οἱ δύο πόλεις, περὶ οὓς στρέφεται νυχθημερόν ἡ ψυχὴ μου. Τὴν Ρῶμην ἐπεσκέψην πέρυσιν. Τὰς Ἀθῆνας, ἂν μοὶ ἐπιφυλάξῃ ἡ μοῖρα ἡμέρας τινὰς ἀκόμην, θὰ ἐπισκεφθῶ ἴσως τὸ προσεχὲς ἔτος. Περιέτρεξα τὰ μνημεῖα τῆς Ρώμης, ἐξήτησα εἰς μάτην νὰ ἀνεύρω διὰ μέσου αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ προσφιλοῦς καὶ μόνου υἱοῦ μου. Εἶχε ζήσει ἐπὶ πολὺ ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἰδὼς τὴν εὐρὴν ἐπὶ τῶν στύλων τοῦ Παρθενῶνος ἡ ἐπὶ τῶν τάφων... τοῦ Κεραμικοῦ, περὶ ὧν ἔχει γράψαι λαμπρὰν μονογραφίαν ὁ ἀτυχεὴς υἱός μου. Ἐξῆς δύο ὀλόκληρα ἔτη ὑπὸ τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἔχω νὰ! ἐπιστολάς του ἐξ Ἀθηνῶν. Ἀχ!... ἔχω ἕνα Ἀθηναῖον ἐμπροσθέν μου... Καὶ ἔκλαιε πικρῶς ὁ ἀπωρῆανισμένος πατήρ. — Πρὸ τοιαύτης αἰφνιδίας συγκινήσεως ἐσιώπησα, ὁ δὲ γέρων ἐξηκολούθει νὰ μοὶ λέγῃ: «ὅτι ὁ υἱός του τριακοντούτης μόλις ἐγένετο καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν Βερολίνῳ, ὅτι μετὰ δύο ἔτη ὑπέκυψεν εἰς ἀνάστον χρόνιον νόσημα καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ περικλεὴς Mommsen ἐξεφώνησεν ἐπιτάφιον πρὸ τοῦ νεκροῦ του ἐξ ὀνόματος τῆς ἐπιστήμης, ἣν τόσῳ νέος ἐτίμησεν». Ἀλλ' ἡ σφοδρὰ συγκίνησις ἐξήντλησεν αὐτὸν καὶ ἐγερθεὶς μετὰ κόπου, ὅπως ἀναχωρήσῃ, ἐξήτει ἡδὴ κατὰ τι ἐν τῷ θυλά-

λακίῳ του. Μὴ ἀνευρίσκων ὅμως αὐτὸ μὲ ἐπλησίασε καὶ σφίγγων τὴν χεῖρά μου: «Δὲν πειράζει, εἶπε... δὲν εὐρίσκω τὰ ἐπισκεπτήριά μου. Ἀλλὰ δὲν θὰ λησμονήσωτέ ποτε τὸ ὄνομά μου, ἂν ἐνθυμῆσθε γερμανιστὶ τὸν μῆνα Μάρτιον (März)».

Ὑπὸ τοιαύτην λυπηρὰν ἐντύπωσιν ὁ ὕπνος μὲ ἀπέφευγεν. Ἦναγκάσθην περὶ τὸ μεσονύκτιον νὰ ἀνοίξω τὸ παράθυρόν μου. Σκότος βαθὺ ἐκάλυπτε τὸν Ῥήνον. Ποῦ καὶ που σποραδικῶς ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὁχθῆς ὑπέτρεμον φῶτά τινα ἀσθενῆ. Τὸ κύμα ἐρρόχθει κάτωθι τοῦ ξενοδοχείου καὶ πλοιάριά τινα παρ' ἀλλήλοις προσδεδεμένα ἐλαφρῶς ἐκ τοῦ κυματισμοῦ συγκρουόμενα ἐξέπεμπον τριγμούς ὡς στεναγμούς. Οἱ τόποι ἐκεῖ προσλαμβάνουσι τὴν νύκτα ὅλον τὸ ριγνλὸν μεγαλεῖον τοῦ μυστηρίου. Πολὺ δὲ φυσικὰ ἀνέθοσαν τόσοι καὶ τόσοι μῦθοι ἐκ τῶν κυμάτων καὶ τῶν πύργων καὶ τῶν ἄλλων μεσαιωνικῶν κτιρίων τοῦ Ῥήνου. Ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ ὕδατος ἐρχομένην δροσερὰ αὖρα μὲ ἐνανούριεν ἐπὶ τέλους. Ἐκοιμήθην βαθύτατα μέχρι πρωῒας.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνεχώρησα ἐκ τοῦ μικροῦ μέν, ἀλλὰ πλῆρους ζωῆς Ριδεσχάιμ, ἐπιβαίνων τοῦ διὰ Κόδλεντς εὐρυχώρου καὶ ὠραίου ἀτμοπλοίου. Καθ' ὅλον τὸν πλοῦν, διαρκέσαντα τέσσαρας περίπου ὥρας, ἠσθανόμην ἀνέκφραστον ἡδονὴν πρὸ τῶν θεσπεσίων καλλωπῶν τοῦ Ῥήνου. Κατάφυτα, καταπράσινα, μὲ ποικίλας μορφὰς ἀναπληθῶσι τὰ ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν ὄχθων ὑψώματα. Βράχοι οὐρανομήκεις ἀναδύουσιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, ἀπότομοι, φοβεροὶ τὴν ὄψιν. Θορυβεῖ δὲ τὸ κύμα παταγῶδως θραυόμενον κατὰ τῶν ἀπορρώγων πετρῶν, εἰσορμῶν εἰς τὰ ἐν αὐταῖς σπήλαια, ὀργίλον ἐπειτα ἀνατινασόμενον καὶ ἐκπνέον εἰς ἀφρόν πολυχεύμονα. Ἡ φαντασία πρὸ τοιούτου θεάματος ἐξάπτεται. Νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται πρᾶγματι ἐν μαγευμένῃ χώρᾳ. Ἰδοὺ, μοὶ λέγει εἰς τῶν ἐπιβατῶν: Πλησιάζομεν εἰς τὸν περιδόντον βράχον, τὸν Λορελαί (Loreley). — Τὸ ἀτμόπλοιον βραδυποροῦν ἐνεκα τῆς ἐπιδοκνηστικῆς αἰφνιδίως θυέλλης καὶ τῆς συμπαραομαρτούσης ὁμίλης, διήρχετο ἤδη κάτωθι τῆς μυθολογικῆς ἄκρας. Ὑψοῦτο αὕτη ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας ξηρὰ, ἀπειλητικὴ. Ἐδρεχε σιγῶνως γαγδαῖως ἀνεμὸς δὲ ἰσχυρὸς ἐσύριζε διὰ τῶν σχοινίων καὶ τῶν ἰστῶν τοῦ πλοίου. Τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ βιαίως συνεταράσσοντο· ἐπληττον δὲ τὸν βράχον ἄγρια, δαιμονισμένα, καταφριδμένα κύματα. Αἱ νεράιδες τοῦ Ῥήνου ἐτέλουν τὴν πανήγυριν των. Ἦκούομεν τοὺς θορυβώδεις γέλωτάς των ἐν τῇ τρικυμίᾳ. Ἐβλέπομεν τὰ παιγνίδια των ἐν τοῖς ἀφροῖς τῶν κυμάτων.

«Ἡ ποταμία νύμφη Lore εἶχε τὴν διαμονήν της ἐπὶ τοῦ βράχου Ley, ἐξ οὗ οὗτος καὶ Λορελαί ἐπικαλεῖται. Οἱ ἀλιεῖς διερχόμενοι κάτωθι ἐβλεπον ἐκ τῶν λέμβων τὴν θελκτικὴν αὐτῆς μορφήν ἐπὶ

τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου. Τὸ ἐνδυμα καὶ ἡ καλύπτρα, πράσινα ὡς τὸ κύμα, γραφικώτατα περιέβαλλον τὰ ἀδρὰ αὐτῆς μέλη. Ἡ μακρὰ ξανθὴ κόμη της λελυμένη ἐκυμάτιζεν ἐπὶ τῶν ὤμων της. Ὅστις δὲ ἠτένιζε τὸ πρόσωπόν της δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ λησμονήσῃ τὸ βλέμμα τῶν πυρίνων ὀφθαλμῶν της. Ἦτο εὐεργετικὴ καὶ φιλόανθρωπος νύμφη. Πυνόσει τοὺς καλοὺς τῶν περιχώρων κατοίκους. Ἀλλ' ἡχθρεύετο τοὺς κακοὺς. Καὶ ὅστις ἀντιπαρήρχετο πρὸ τοῦ βράχου αὐθαδῶς, ἀπετόλμα δὲ νὰ εἰρωνευθῇ τὴν δύναμίν της, ἀφηρηπάζετο ὑπὸ τῶν λυσσαλέων κυμάτων καὶ ἠφανίζετο ὑπ' αὐτά. Καὶ ὅστις εἶχε τὸ θράσος νὰ ἀναρριχηθῇ εἰς τὸ προσφιλὲς αὐτῇ ἐνδιαίτημα, κατεκρημνίζετο εἰς τὴν ἄβυσσον ἢ παρεπλανᾶτο ὑπ' αὐτῆς μεταξὺ θάμνων καὶ ἀκανθῶν...»

Μετὰ τὸν θαυμάσιον τετράωρον πλοῦν τὸ ἀτμόπλοιον προσήγγισεν εἰς Coblenz (Κόδλεντς), τὴν πρὸς φιλίαν πόλιν τῆς κόμης τοῦ νῦν αὐτοκράτορος, τῆς Αὐγούστας. Πρὶν ἢ φθάσωμεν, διήλθομεν ὑπὸ τρεῖς μεγάλας καὶ λαμπρὰς γεφύρας, συνδεοῦσας τὰς δύο ὁχθὰς, ἐπὶ τῆς ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἐγείρεται καὶ φοβερὸν φρούριον, τὸ Ehrenbreitstein. Ἐκ Κόδλεντς σιδηροδρομικῶς μετέβην εἰς τὴν μικρὸν ἀπέχουσαν Κολωνίαν. Μόλις ἐφθάσα ἐκεῖ, ἀνέβην τὸν πολὺν Ναὸν (Dom), πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὁποίου ἐχρειάσθησαν ὀλόκληροι αἰῶνες. Ἀνῆλθον καὶ τὰς 515 βαθμίδας τοῦ κωδωνοστάσιου του, ἐφ' ὧν ἀναγινώσκει τις κατὰ διαλείμματα τὸ ἔτος τῆς ἐκάστοτε περατώσεως τῶν διαφόρων τμημάτων. Ἀπὸ τοῦ ἐν νεφέλαις ἐκείνου ὕψους ὁ Ῥήνος φαίνεται ἐξελιεσόμενος εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ὡς πελώριος ἀργυροῦς ὄψις καὶ αἱ οἰκίαι τῆς κάτωθι πόλεως ὡς οἰκίσκοι παιδικῶν ἀθυρμάτων. Ἐρριψά δὲ ἐκεῖθεν τὸ τελευταῖον ἀποχαιρετιστήριον βλέμμα εἰς τὴν μεγαλουργὸν χώραν τῶν Γερμανῶν, τὴν χώραν, ἣτις ἠδυνήθη ὑπὲρ πάσαν ἄλλην νὰ μιμηθῇ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἣτις γνωρίζει νὰ διαπλάττῃ τὰ εὐρωστώτερα σώματα καὶ τὰς ὑγιεινέρας διανοίας, ἣτις ὕψωσε τὴν ἐπιστήμην, τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τὰς τέχνας εἰς τὸ ἀπόγειον αὐτῶν καὶ καθ' ἐκάστην ἐγείρει τὸν θαυμισμόν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τὰς ἐκεῖ ἀκαταπαύστως ὑπὲρ αὐτῆς συντελούμενας προόδους.

Τὴν ἐπιούσαν ἐπλησίαζον πρὸς τὴν φωτοβόλον ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ, τοὺς μοναδικούς Παρισίους.

ΚΩΝΣΤ. Α. ΚΥΠΡΙΑΔΗΣ.

ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΔΩΔΕ

ΝΟΥΜΑΣ ΡΟΥΜΕΣΤΑΝ

(συνέχεια)

ΕΝ τῷ κυλικίῳ βασιλεύει ἡ ζωηρότης. Ὅμιλοῦσι, χαριεντίζονται, γελῶσιν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀκτινοβολοῦσι.

Μετὰ ταῦτα σιγὴ ἄκρα ἀποκαθίσταται.

Ὅλοι μεταβαίνουνσιν ἡσυχῶς εἰς τὰς αἰθούσας. Ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν γυναικῶν ζωγραφίζεται ἡ ἀπελπισία αἰχμαλώτων, οὗς ἐπαναφέρει τις εἰς τὴν φυλακὴν μετὰ περίπατον μιᾶς ὥρας. Καὶ ἀρχίζουν αὖθις νὰ ᾄδουν ὁ Βότερ, ὁ Μαγιστὸς καὶ οἱ λοιποὶ. Αἰφνης ὅλοι κινεῖνται ἐκ περιεργείας. Ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπιφαίνεται ὁ Βαλμαζοῦρ μὲ τὸ τύμπανόν του.

Τὸ πλῆθος εὐχαριστεῖται ἐκ τῶν ἀσυνήθων τούτων ἤχων καὶ σκοπῶν. Τὸν προσκαλοῦσι δις, τρίς, δεκάκις ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ὁ Νουμάς, ὑπερήφανος, διηγεῖται πῶς ἀνεκάλυψε τὸ ἔξοχον τοῦτο πνεῦμα, ἀφηγεῖται λεπτομερείας περὶ τοῦ μεγάλου πύργου τῶν Βαλμαζοῦρ. «Ὀνομάζεται ἀληθῶς Βαλμαζοῦρ;» ἐρωτοῦσι πολλοί.

— Βεβζίως... κατὰγεται ἀπὸ τοὺς πρίγκηπας τοῦ Μπῶ... εἶνε ὁ τελευταῖος.

Καὶ ἡ φήμη αὕτη διατρέχει τὰς αἰθούσας, μεγαθύνεται, καταντᾷ μυθιστορικὴ.

— «Ἐχω τὰς περγαμνὰς εἰς τὴν οἰκίαν μου!» ἐπιβεβαίωσι ὁ Βομπάρ, διὰ τόνου μὴ ἐπιδεχομένου ἀντίρρησης.

Ἀλλὰ μέσῳ τοῦ γενικοῦ τούτου ἐνθουσιασμοῦ, τοῦ κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον πλαστοῦ, μικρὰς τις καρδιάς συγκινεῖται, λαμβάνει ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν τὰς ἐπειφημίας καὶ φήμας. Χωρὶς λέξιν νὰ προφέρῃ, χωρὶς μάλιστα νὰ χειροκροτήσῃ, ἡ Ὀρτενσία ἵσταται ἀφρηρημένη, ἡ δὲ φαντασία της φέρεται μακρὰν, εἰς τὴν ἐπαρχίαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπαίξεν ὁ Βαλμαζοῦρ τὸ τύμπανόν του καὶ αὕτη τῇ προσέφερε τὸ ἄνθος, ὅπερ ἐκεῖνος ἀνήρτησεν ἀπὸ τοῦ τυμπάνου του. Ἡ ἀνάμνησις αὕτη τὴν καθυδύνει μεγάλως καὶ στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ἀδελφῆς της «ὦ! πόσον εἶμαι εὐχαριστημένη...» τῇ ψιθυρίζει διὰ τόνου ἐκ μυχίων προσερχομένου, ὃν ἡ Ροζαλία δὲν ἐνόησε παρευθὺς, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὴν βαρύτητα κατόπιν ἡσθάνθη ὡς τὸ ψιθυρισθὲν ἄγγελμα προσεχοῦς δυστυχίας.

— Ἐ! λοιπόν! φίλτατε Βαλμαζοῦρ, δὲν σὰς τὸ ἔλεγα ἐγώ... Ὁραία ἐπιτυχία... τῇ ἔλεγεν ὁ Ρουμεστάν.

Ὁ Βαλμαζοῦρ, περικυκλωμένος ὑπὸ πλήθους κυριῶν καὶ ἐφημεριδογράφων, ἵστατο πρὸ τῆς θερμάστρας. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ὅλων ἀπάντα ὡς συνήθως «Αὐτὸ μοῦ ἦλθε τὴ νύκτα, ὅταν ἤκουα νὰ ψάλλῃ τ' ἀηδόνι...» Διεκόπη ὅμως ὑπὸ τῆς δεσποινίδος λὲ Κεσνουά, ἣτις τῇ προσέφερε πότηριον πλήρες καμπανίτου καὶ παροψίδα πλήρη κατὰ τὴν ὁρεξίν του.

— «Καλημέρα, κύριε Βαλμαζοῦρ... Βεβζίως θὰ ἐπεινάσατε... σὰς φέρω κἄτι τι.» Ἀλλ' ἐκεῖνος τῇ ἀπήντησε δι' ἐλαφρὰς τῆς κεφαλῆς κινήσεως, καὶ δεικνύων αὐτῇ τὴν θερμάστραν τῇ λέγει «Καλά... καλά... βάλτε τα ἐκεῖ ἐπάνω» καὶ ἐξηκολούθησεν ἀφηγούμενος τὴν ἱστορίαν του. «Τότε λοιπὸν ἐσκέφθην, ἀφοῦ τὸ πτηνὸν τοῦ Θεοῦ